

ในการประชุมวิชาการระหว่างประเทศ เรื่อง “การศึกษาเพื่ออนาคตของประเทศไทย” จัดโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เมื่อบายวันที่ ๒๓ มิ.ย. ๕๖ ในห้องย่อยเรื่องเสวนา UNESCO และ OECD : นโยบายการศึกษาไทย เรื่องภาพรวมระบบการศึกษาไทย (Overall Assessment of Education Systems) ทางสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา นำเสนอโครงสร้างของการศึกษาไทย รวมทั้งสถิติทางการศึกษา แล้วนักการศึกษาของ UNESCO และ OECD ชี้จุดแข็งของระบบการศึกษาไทย และตั้งคำถามให้ผู้เข้าร่วมประชุมให้ข้อมูลหรือให้ความเห็น

มีคนให้ความเห็นหลากหลายเรื่อง ผมได้ให้ความเห็นในประเด็นสำคัญ ๔ เรื่อง คือ (๑) inequity ที่พบน้อยที่สุดในระบบการศึกษาไทย (๒) ระบบการศึกษาไทยไม่เป็น Learning Systems (๓) ผลของการกระจายอำนาจต่อห้องเรียน (๔) ระบบการศึกษาไทยเป็นระบบแห่งศตวรรษที่ ๒๐ คือเป็นระบบเพื่อการถ่ายทอดความรู้ ไม่ใช่เพื่อ active learning ให้เด็กได้ทักษะในการประยุกต์ใช้ความรู้

จากข้อมูลผลการทดสอบ PISA ที่มีการนำเสนอตอนเช้า ว่าความแตกต่างในผลการทดสอบระหว่างโรงเรียน น้อยกว่าความแตกต่างของผลการทดสอบในนักเรียนห้องเรียนเดียวกัน แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ของนักเรียนห้องเดียวกันต่างกันมาก สะท้อน inequity ระดับสูงในห้องเรียน ผมขออธิบายว่า เป็นเพราะครูไทยเอาใจใส่เด็กเรียนเก่งหรือหัวไว ทอดทิ้งเด็กหัวช้า จึงเกิด inequity ระหว่างเด็กหัวไวกับเด็กหัวช้า

ผมจึงให้ความเห็นว่า ในระบบการศึกษาไทย inequity สูงที่สุดอยู่ในห้องเรียนนั่นเอง เป็น inequity ของการที่จะบรรลุผลการเรียนแบบ mastery learning ที่มีสาเหตุจากการที่ครู (และวงการศึกษาไทยทั้งหมด) เอาใจใส่เด็กหัวไว ทอดทิ้งเด็กหัวช้า

ผมให้ความเห็นว่า ระบบการศึกษาไทยไม่เป็น Learning Systems เห็นได้จาก ระบบไม่มีความสามารถในการปรับตัวให้ดีขึ้น ไม่มีกลไกสร้างข้อมูลหลักฐาน เพื่อการปรับตัว ซึ่งก็คือกลไกวิจัยระบบการศึกษา ไม่มี ESRI (Education Systems Research Institute) แบบที่ทางระบบสุขภาพมี HSRI (Health Systems Research Institute) มีการเสนอและผลักดันให้ตั้งสถาบันวิจัยระบบการศึกษา เป็นระยะๆ ในช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมา แต่ไม่เป็นผลสำเร็จ

ในประเด็นนี้ นักวิจัยจาก OECD บอกว่า ทางแคนาดา ก็บอกว่า งบประมาณวิจัยระบบสุขภาพของเขา คิดเป็น ๑.๕ เท่าของงบวิจัยทางระบบการศึกษา

ในประเด็นการกระจายอำนาจทางการศึกษา ผมเสนอให้ทีมวิจัยตรวจสอบสิ่งที่อยู่ในกระดาก กับสิ่งที่ปฏิบัติจริง ซึ่งผมคิดว่าไม่ตรงกัน ผมมีความเห็นว่า มองจากมุมที่ห้องเรียน การเรียนรู้ในห้องเรียนไม่ได้รับการกระจายอำนาจ หรือให้อิสระเพิ่มขึ้นเลย การสั่งการจากส่วนกลางยังมาก หรืออาจยิ่งมากขึ้น เพราะเพิ่มการสั่งการจากเขตพื้นที่เข้ามาอีก ครูต้องทำเอกสารส่งส่วนกลางมากเกินไป จนมีเวลาเอาใจใส่ศิษย์น้อย

ผมมีความเห็นว่า การกระจายอำนาจต้องประเมินที่ห้องเรียน หากมีการกระจายอำนาจจริง ครูต้องได้รับอิสระจากงานที่ไม่จำเป็น เพื่อเอาใจใส่ศิษย์เพิ่มขึ้น

ประเด็นที่สี่ เกี่ยวกับระบบการศึกษาไทยในภาพรวม คือมันยังเป็นระบบการศึกษาแห่งศตวรรษที่ ๒๐ ที่เน้นสอนวิชา เน้นให้นักเรียนเรียนและรู้เหมือนๆ กัน ไม่เป็นระบบที่ฝึกความแตกต่างให้แก่เด็ก ตรงนี้ต้องทำความเข้าใจให้ดี ว่ามันเป็นของศตวรรษที่ ๒๐ ทั้งการผลิตครู การพัฒนาครู การให้คุณให้โทษครู บทบาทของผู้บริหาร ฯลฯ พูดง่ายๆ ว่าล้าหลังทั้งระบบ

ที่จริงผมมีประเด็นจะให้ความเห็นอีกมาก แต่เกรงใจผู้เข้าร่วมประชุมคนอื่นๆ เพราะเขาก็อยากออกความเห็นเหมือนกัน จึงนำความเห็นที่ยังไม่ได้พูดมาลงบันทึกไว้

ประเด็นที่ห้า วงการศึกษาไทยหลงเน้น teach to test สอนเพื่อสอบ เมื่อตอนเข้าก็ยังมีวิทยากรตั้งเป้าระดับผลการทดสอบ PISA เป็นอันดับที่ ๒๐ เป็นตัวอย่างของกระบวนการที่ผิด คือเน้นสอนเพื่อสอบ นำไปสู่การเรียนรู้ที่ให้นักพัฒนาการของเด็กเพียงด้านเดียว คือ intellectual development ในขณะที่การศึกษาที่ดี เด็กต้องพัฒนาครบทุกด้าน ทั้ง ๕ ด้าน คือ emotional, social, physical และ spiritual

ประเด็นที่หก การไม่ร่วมมือ ไม่ประสานงานกันระหว่างหน่วยงานใหญ่ ๕ หน่วยงานได้กระทรวงศึกษาธิการ การประชุมในวันนี้มันฟ้อง ไม่มี ซีอีโอ ในอีก ๔ หน่วยงานมาร่วมงานเลย

ประเด็นที่เจ็ด ยังไม่มีคนย้าเรื่องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ที่จะมีผลต่อระบบการศึกษามาก และจริงๆ แล้ว เราได้เห็นผลอยู่ต่ำต่า ที่การมีโรงเรียนขนาดเล็กถึง ๑๔,๐๐๐ โรงเรียน

ประเด็นที่แปด เวลานี้ในประเทศไทย โรงเรียนราษฎร์มีคุณภาพดีกว่าโรงเรียนของรัฐบาล เพราะโรงเรียนราษฎร์เขามีอิสระที่จะเปลี่ยนแปลง กลายเป็นโรงเรียนกระแสทางเลือก และเป็นตัวอย่างแก่ครูในโรงเรียนของรัฐที่ต้องการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนของตน

วิจารณ์ พานิช

๒๓ มิ.ย. ๕๖

คัดลอก <http://www.gotoknow.org/posts/544073>